Donderdag, 11 november 2021

I

(Resoluties, aanbevelingen en adviezen)

RESOLUTIES

EUROPEES PARLEMENT

P9_TA(2021)0451

Versterking van de democratie en de vrijheid en pluriformiteit van de media in de EU

Resolutie van het Europees Parlement van 11 november 2021 over de versterking van de democratie en de vrijheid en pluriformiteit van de media in de EU: oneigenlijk gebruik van civielrechtelijke en strafrechtelijke procedures om journalisten, ngo's en het maatschappelijk middenveld het zwijgen op te leggen (2021/2036(INI))

(2022/C 205/01)

Het Europees Parlement,

— gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) en met name de artikelen 2 en 3, artikel 4, lid 3, en de artikelen 5, 6, 7 en 19,

— gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) en met name de artikelen 70, 81, 82, 114 en 352,

— gezien het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (het "Handvest"), en met name de artikelen 11, 12, 15, 20, 47, 48 en 54,

— gezien Protocol nr. 1 betreffende de rol van de nationale parlementen in de Europese Unie en Protocol nr. 2 betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid, gehecht aan het VEU en het VWEU,

— gezien Verordening (EG) nr. 864/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 11 juli 2007 betreffende het recht dat van toepassing is op niet-contractuele verbintenissen ("Rome II") ([1]),

— gezien Verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken ("Brussel I") ([2]),

— gezien Richtlijn (EU) 2019/1937 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2019 inzake de bescherming van personen die inbreuken op het Unierecht melden ([3]),

— gezien Verordening (EU) 2021/692 van het Europees Parlement en de Raad van 28 april 2021 tot vaststelling van het programma "Burgers, gelijkheid, rechten en waarden" en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1381/2013 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (EU) nr. 390/2014 van de Raad ([4]),

([1]) PB L 199 van 31.7.2007, blz. 40.
([2]) PB L 351 van 20.12.2012, blz. 1.
([3]) PB L 305 van 26.11.2019, blz. 17.
([4]) PB L 156 van 5.5.2021, blz. 1.

— gezien Verordening (EU) 2021/693 van het Europees Parlement en de Raad van 28 april 2021 tot vaststelling van het programma "Justitie" en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1382/2013 ([5]),

— gezien de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie,

— gezien de mededeling "Werkprogramma van de Commissie voor 2021 — Een Unie van vitaliteit in een kwetsbare wereld" (COM(2020)0690),

— gezien de mededeling van de Commissie over het actieplan voor Europese democratie (COM(2020)0790),

— gezien de mededeling van de Commissie van 5 maart 2020 "Een Unie van gelijkheid: strategie voor gendergelijkheid 2020-2025" (COM(2020)0152),

— gezien de mededeling van de Commissie van 30 september 2020 "Verslag over de rechtsstaat 2020: De situatie op het gebied van de rechtsstaat in de Europese Unie" (COM(2020)0580) en de 27 begeleidende, aan landen gewijde hoofdstukken over de rechtstaat in de lidstaten (SWD(2020)0300-0326),

— gezien de mededeling van de Commissie van 12 november 2020 "Een Unie van gelijkheid: strategie voor gelijkheid van lhbtiq'ers 2020-2025" (COM(2020)0698),

— Aanbeveling van de Commissie over het waarborgen van de bescherming, de veiligheid en de weerbaarheid van journalisten en andere mediaprofessionals in de Europese Unie (C/2021/6650),

— gezien de follow-up van de Commissie op de niet-wetgevende resolutie van het Europees Parlement van 3 mei 2018 over pluralisme van de media en mediavrijheid in de Europese Unie,

— gezien het verslag van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten, getiteld "Challenges facing civil society organisations working on human rights in the EU", dat op 17 januari 2018 werd gepubliceerd, de in 2020 gepubliceerde bulletins over de implicaties van de COVID-19-pandemie in de EU voor de grondrechten, en de andere verslagen, gegevens en instrumenten van het Bureau, met name het informatiesysteem inzake grondrechten van de Europese Unie (Efris),

— gezien de Universele Verklaring van de rechten van de mens, met name artikel 19,

— gezien de andere instrumenten van de VN inzake de bescherming van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden en de aanbevelingen en verslagen in het kader van de universele periodieke doorlichting van de VN, evenals de rechtspraak van de verdragsorganen van de VN en de Speciale Procedures van de Mensenrechtenraad,

— gezien de VN-Verklaring over mensenrechtenverdedigers van 8 maart 1999,

— gezien het verslag van de speciale rapporteur van de VN voor vrijheid van vergadering en vereniging over SLAPP's en het recht op vrijheid van vergadering en vereniging,

— gezien het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, het Europees Sociaal Handvest, de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en het Europees Comité voor sociale rechten, en de verdragen, aanbevelingen, resoluties, adviezen en verslagen van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa, het Comité van Ministers, de Commissaris voor de Mensenrechten, de Europese Commissie tegen Racisme en Onverdraagzaamheid, de Steering Committee on Anti-Discrimination, Diversity and Inclusion van de Raad van Europa, de Commissie van Venetië en andere organen van de Raad van Europa,

— gezien de verklaring van de Raad van Europa van 4 juli 2012 over de wenselijkheid van internationale normen inzake "forumshopping" met betrekking tot laster en "smaadtoerisme" om de vrijheid van meningsuiting te waarborgen,

— gezien de aanbeveling van het Comité van Ministers van de Raad van Europa aan de lidstaten van 13 april 2016 over de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten en andere media-actoren (CM/Rec(2016)4[1]),

([5]) PB L 156 van 5.5.2021, blz. 21.

Donderdag, 11 november 2021

— gezien de aanbeveling van de Raad van Europa van 28 november 2018 over de noodzaak om de bewegingsruimte van het maatschappelijk middenveld in Europa te beschermen en bevorderen (CM/Rec(2018)11),

— gezien de aanbeveling van de Raad van Europa aan de lidstaten van 7 maart 2018 over de pluriformiteit van de media en de transparantie van mediaeigendom (CM/Rec(2018)1),

— gezien de resolutie van het Comité van Ministers van de Raad van Europa van 11 juni 2021 over de veiligheid van journalisten,

— gezien het artikel van de Commissaris voor de Mensenrechten van de Raad van Europa "Human Rights Comment: Time to take action against SLAPPs" van 27 oktober 2020,

— gezien het jaarverslag 2021 van de partnerorganisaties van het platform van de Raad van Europa ter bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten,

— gezien de aanbevelingen en verslagen van het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten, de vertegenwoordiger voor mediavrijheid en andere organen van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE),

— gezien de studie van het netwerk EU-CITZEN "SLAPP in the EU context" van 29 mei 2020 ([6]),

— gezien de oproep tot een anti-SLAPP-richtlijn door een coalitie van niet-gouvernementele organisaties ([7]),

— gezien de studie met de titel "The Use of SLAPPs to Silence Journalists, NGOs and Civil Society" van juni 2021, waartoe op verzoek van de Commissie juridische zaken opdracht is gegeven door de beleidsondersteunende afdeling van het Europees Parlement,

— gezien zijn briefing met de titel "European added value of an EU mechanism on democracy, the rule of law and fundamental rights — Preliminary assessment" van 23 april 2020,

— gezien zijn resolutie van 21 mei 2013 over het EU-Handvest: vaststelling van normen voor de vrijheid van de media in de gehele EU ([8]),

— gezien zijn resolutie van 25 oktober 2016 met aanbevelingen aan de Commissie betreffende de instelling van een EU-mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en grondrechten ([9]),

— gezien zijn resolutie van 19 april 2018 over de noodzaak van invoering van een Europees waardeninstrument ter ondersteuning van maatschappelijke organisaties die in de Europese Unie op lokaal en nationaal niveau de fundamentele waarden uitdragen ([10]),

— gezien zijn resolutie van 19 april 2018 over de bescherming van onderzoeksjournalisten in Europa: de zaak van de Slowaakse journalist Ján Kuciak en Martina Kušnírová ([11]),

— gezien zijn resolutie van 3 mei 2018 over pluralisme van de media en mediavrijheid in de Europese Unie ([12]),

([6]) https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/ad-hoc-literature-review-analysis-key-elements-slapp_en.pdf
([7]) https://rsf.org/en/news/rsf-and-60-other-organisations-call-eu-anti-slapp-directive
([8]) PB C 55 van 12.2.2016, blz. 33.
([9]) PB C 215 van 19.6.2018, blz. 162.
([10]) PB C 390 van 18.11.2019, blz. 117.
([11]) PB C 390 van 18.11.2019, blz. 111.
([12]) PB C 41 van 6.2.2020, blz. 64.

— gezien zijn resolutie van 14 november 2018 over de noodzaak van een omvattend EU-mechanisme voor de bescherming van democratie, de rechtsstaat en grondrechten ([13]),

— gezien zijn resolutie van 13 februari 2019 over verslechteringen op het gebied van de rechten van de vrouw en gendergelijkheid in de EU ([14]),

— gezien zijn resolutie van 28 maart 2019 over de situatie van de rechtsstaat en de strijd tegen corruptie binnen de EU, met name in Malta en Slowakije ([15]),

— gezien zijn resolutie van 18 december 2019 over de rechtsstaat in Malta, na de recente onthullingen over de moord op Daphne Caruana Galizia ([16]),

— gezien zijn resolutie van 15 januari 2020 over het jaarverslag 2018 over mensenrechten en democratie in de wereld en het beleid van de Europese Unie ter zake ([17]),

— gezien zijn resolutie van 7 oktober 2020 over de instelling van een EU-mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en grondrechten ([18]),

— gezien zijn resolutie van 25 november 2020 over versterking van de mediavrijheid: bescherming van journalisten in Europa, haatzaaiende taal, desinformatie en de rol van platforms ([19]),

— gezien zijn resolutie van 26 november 2020 over de situatie van de grondrechten in de Europese Unie — Jaarverslag voor de jaren 2018-2019 ([20]),

— gezien zijn resolutie van 17 december 2020 over het meerjarig financieel kader 2021-2027, het Interinstitutioneel Akkoord, het herstelinstrument voor de Europese Unie en de verordening inzake de rechtsstaat ([21]),

— gezien zijn resolutie van 11 maart 2021 over het uitroepen van de EU tot vrijheidszone voor lhbtiq-personen ([22]),

— gezien zijn resolutie van 25 maart 2021 over de toepassing van Verordening (EU, Euratom) 2020/2092, het conditionaliteitsmechanisme voor de rechtsstaat ([23]),

— gezien zijn resolutie van 29 april 2021 over de moord op Daphne Caruana Galizia en de rechtsstaat in Malta ([24]),

— gezien zijn resolutie van 19 mei 2021 over de gevolgen van klimaatverandering voor de mensenrechten en de rol die milieuactivisten in dit kader spelen ([25]),

— gezien artikel 54 van zijn Reglement,

— gezien het gezamenlijk overleg van de Commissie juridische zaken en de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken overeenkomstig artikel 58 van het Reglement,

— gezien het advies van de Commissie cultuur en onderwijs,

— gezien het verslag van de Commissie juridische zaken en de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken (A9-0292/2021),

---

([13]) PB C 363 van 28.10.2020, blz. 45.
([14]) PB C 449 van 23.12.2020, blz. 102.
([15]) PB C 108 van 26.3.2021, blz. 107.
([16]) PB C 255 van 29.6.2021, blz. 22.
([17]) PB C 388 van 13.11.2020, blz. 100.
([18]) PB C 395 van 29.9.2021, blz. 2.
([19]) PB C 425 van 20.10.2021, blz. 28.
([20]) PB C 425 van 20.10.2021, blz. 107.
([21]) PB C 445 van 29.10.2021, blz. 15.
([22]) Aangenomen teksten, P9_TA(2021)0089.
([23]) Aangenomen teksten, P9_TA(2021)0103.
([24]) Aangenomen teksten, P9_TA(2021)0148.
([25]) Aangenomen teksten, P9_TA(2021)0245.

Donderdag, 11 november 2021

A. overwegende dat het recht op vrijheid van meningsuiting, het recht op informatie en het recht op publieke participatie tot de hoekstenen van de democratie behoren; overwegende dat de vrijheid van meningsuiting onontbeerlijk is voor de verwezenlijking van de beginselen van transparantie en verantwoording; overwegende dat publieke participatie van een natuurlijke of rechtspersoon die deelneemt aan het debat over een kwestie van openbaar belang verschillende vormen kan aannemen; overwegende dat het bij publieke participatie onder meer kan gaan om de uitoefening online en offline van publieke controle en de verstrekking van publieke voorlichting, waaronder in de vorm van journalistieke berichtgeving, publicaties of werken, met inbegrip van redactionele inhoud, berichtgeving, publicaties of werken van politieke, wetenschappelijke, academische, artistieke, becommentariërende of satirische aard, ook wanneer deze betrekking hebben op onder meer personen die zijn onderworpen aan publieke controle, in het kader van een bredere interesse in open discussies over politieke kwesties; overwegende dat publicaties die bijdragen tot debatten over kwesties van maatschappelijk belang of algemene bezorgdheid een hoger beschermingsniveau genieten; overwegende dat de limieten van aanvaardbare kritiek ruimer zijn voor publieke figuren, met name voor politici en ambtenaren;

B. overwegende dat onafhankelijke, onpartijdige, professionele en verantwoordelijke journalistiek, alsmede de toegang tot pluralistische informatie, belangrijke pijlers van de democratie zijn; overwegende dat de informatie, verslagen, adviezen, verzoeken, argumenten en andere verklaringen van het maatschappelijk middenveld vitaal zijn voor een gezonde democratie; overwegende dat de krimpende ruimte voor maatschappelijke organisaties in bepaalde landen steeds zorgwekkender wordt en een negatief effect kan hebben op democratieën; overwegende dat onafhankelijke en hoogwaardige journalistiek en maatschappelijke organisaties een essentiële rol spelen als bewakers van de democratie en de rechtsstaat door machthebbers ter verantwoording te roepen en desinformatie en onjuiste informatie, evenals buitenlandse politieke inmenging en manipulatie, tegen te gaan;

C. overwegende dat journalisten en media-actoren in Europa en daarbuiten de afgelopen jaren steeds vaker worden bedreigd, fysiek worden aangevallen en worden vermoord vanwege hun werk, met name wanneer zij zich bezighouden met zaken als machtsmisbruik, corruptie, schendingen van de grondrechten en criminele activiteiten; overwegende dat een doeltreffende uitoefening van de vrijheid van meningsuiting een aantal positieve maatregelen voor de bescherming van journalisten vereist, onder meer om hun leven te beschermen en moorden op hen te onderzoeken, alsook voor de daadwerkelijke bescherming van hun bronnen; overwegende dat het niet alleen gaat om gewelddadige dreigingen, maar dat intimidatie van journalisten ook voortkomt uit de juridische, politieke, sociaal-culturele en economische druk die op hen wordt uitgeoefend;

D. overwegende dat het recht op vrije meningsuiting een grondrecht is dat met plichts- en verantwoordelijkheidsbesef moet worden uitgeoefend, waarbij rekening moet worden gehouden met het grondrecht van personen op onpartijdige informatie, alsmede met de eerbiediging van het grondrecht op bescherming van de goede naam ([26]) en van de persoonlijke levenssfeer; overwegende dat alle partijen, wanneer sprake is van een conflict tussen deze rechten, toegang moeten hebben tot de rechtbank als de situatie niet minnelijk kan worden opgelost;

E. overwegende dat strategische rechtszaken ter ontmoediging van publieke participatie (SLAPP's) rechtszaken of andere juridische procedures zijn (bijv. dwangbevelen, bevriezing van activa) die worden aangespannen door particulieren of private entiteiten, en ook door ambtenaren, overheidsorganen of entiteiten die onder toezicht van de overheid staan, tegen een of meer personen of groepen, op grond van het civiel en strafrecht, evenals het dreigen daarmee, met als doel te voorkomen dat onderzoek wordt gedaan naar of verslag wordt uitgebracht van inbreuken op het Unie- en nationale recht, corruptie of andere wanpraktijken, of publieke participatie te verhinderen; overwegende dat dit rechtstreekse en schadelijke effecten heeft op de democratische participatie, maatschappelijke veerkracht en dialoog, en in strijd is met de waarden die zijn verankerd in artikel 2 VEU;

F. overwegende dat het bij publieke participatie onder meer gaat om het onderzoeken, aankaarten, verslag uitbrengen of op andere wijze aan het licht brengen van kwesties van openbaar belang, onder andere praktijken die een gevaar vormen voor de grondrechten en fundamentele vrijheden, de democratie, de rechtsstaat of goed bestuur, alsook om het behartigen van belangen door middel van de uitoefening van burgerlijke vrijheden zoals de vrijheid van vereniging, de vrijheid van vreedzame vergadering, de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van informatie;

G. overwegende dat slachtoffers van SLAPP's meestal worden vervolgd omdat zij zich kritisch hebben uitgelaten over het gedrag van particulieren, private entiteiten, ambtenaren, overheidsorganen of door de overheid gecontroleerde entiteiten of hun wandaden aan de kaak hebben gesteld via online- of offlineplatforms, of als vergelding voor hun betrokkenheid bij campagnes, rechtszaken, acties of protesten; overwegende dat SLAPP's doorgaans worden gekenmerkt door

([26]) Artikel 10 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

vorderingen die geen rechtsgrond hebben en duidelijk ongegrond zijn, alsook door ongelijke machtsposities en het misbruik van rechten of juridische procedures door de eiser, die buitensporige vorderingen indient met betrekking tot situaties waarin de verweerder een wettelijk beschermd recht uitoefent, en dus gerechtelijke procedures gebruikt voor andere doeleinden dan het oprecht uitoefenen van een recht;

H. overwegende dat SLAPP's volgens maatschappelijke organisaties, academici, juristen en slachtoffers die zich met deze kwestie bezighouden steeds geavanceerder en doeltreffender worden, waarbij het een veelgebruikte techniek is om meerdere rechtszaken aan te spannen tegen dezelfde persoon met betrekking tot hetzelfde onderwerp, zodat de persoon in kwestie zich in al deze gedingen tegelijk moet presenteren en verdedigen, waardoor de kosten onevenredig toenemen; overwegende dat SLAPP's vaak zijn gebaseerd op aantijgingen van laster, smaad en eerroof — nog steeds strafbare feiten in de meeste lidstaten — en dat SLAPP-slachtoffers vaak tegelijkertijd uit hoofde van het straf- en civiel recht worden aangeklaagd voor dezelfde gedragingen; overwegende dat SLAPP's vaak een inbreuk vormen op het recht op verdediging uit hoofde van het Handvest, en mogelijk ook afbreuk doen aan hun recht op een eerlijk proces en het vermoeden van onschuld;

I. overwegende dat het door het ontbreken van een consequente en alomvattende juridische en gerechtelijke aanpak in de Unie niet mogelijk is SLAPP's snel te herkennen en efficiënt aan te pakken; overwegende dat het niveau van bescherming tegen SLAPP's tussen lidstaten sterk verschilt, hetgeen afbreuk doet aan de rechtszekerheid en het recht van SLAPP-slachtoffers op een doeltreffende voorziening in rechte; overwegende dat een van de grootste uitdagingen bij de formulering van anti-SLAPP-wetgeving verband houdt met de bestrijding van vorderingen op verkeerde gronden, zonder afbreuk te doen aan de rechten van eisers op grond van de grondwetten van de lidstaten of aan hun verplichtingen uit hoofde van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens;

J. overwegende dat uit bewijsmateriaal blijkt dat SLAPP's steeds meer worden ingezet, en dat hiervan ook in de Unie vele voorbeelden zijn, zoals het beklemmende geval van onderzoeksjournaliste Daphne Caruana Galizia, tegen wie naar verluidt op het moment van haar — sterk veroordeelde — moord op 16 oktober 2017 47 civielrechtelijke en strafrechtelijke rechtszaken wegens laster liepen (met bevriezing van haar activa als gevolg) in verschillende rechtsgebieden, afgezien van de rechtszaken waarmee haar erfgenamen tot op de dag van vandaag worden geconfronteerd; overwegende dat het geval van Realtid Media, dat herhaaldelijk werd gedreigd met rechtszaken in andere rechtsgebieden dan waar het verslag uitbracht, en dat van Gazeta Wyborcza, dat nog steeds regelmatig wordt aangeklaagd door een aantal overheidsinstanties en ambtenaren, andere illustratieve en alarmerende voorbeelden zijn van aanvallen op onafhankelijke journalisten en media;

K. overwegende dat SLAPP's vaak worden aangespannen door overheidsinstanties of hun handlangers, zoals door de staat gefinancierde mediakanalen, door de staat gefinancierde ngo's of staatsbedrijven;

L. overwegende dat het aanspannen van SLAPP's een manier kan zijn om op systeemniveau de pluriformiteit van de media te verminderen door een afschrikkend effect uit te oefenen op onafhankelijke media; overwegende dat SLAPP's opzettelijk worden aangespannen met de intentie de procesvoering voor verweerders zo duur, lang en gecompliceerd mogelijk te maken, onder meer door hen te intimideren en financieel en psychologisch uit te putten; overwegende dat SLAPP's niet alleen schadelijke consequenties hebben voor slachtoffers, maar ook voor hun gezinsleden en de bredere publieke participatie;

M. overwegende dat de verwijzing naar slachtoffers en doelwitten van SLAPP's slaat op journalisten, uitgevers en mediaorganisaties, academici, ngo's, maatschappelijke organisaties en andere deelnemers aan het publieke debat, zoals personen en organisaties die actief zijn op het gebied van mensenrechten en milieukwesties;

N. overwegende dat SLAPP's binnen de Unie vaak grensoverschrijdend van aard zijn, wat leidt tot vertragingen in de verslaglegging of onvolledige informatie, zoals blijkt uit vele gevallen, die vaak betrekking hebben op mensenrechten en milieubescherming, financiële fraude en/of corruptie, waar SLAPP's een duidelijke poging vormen om de publicatie van informatie te vertragen door het werk van individuele journalisten en publicerende entiteiten een halt toe te roepen of in diskrediet te brengen, en aldus burgers hun recht op informatie te ontnemen, wat ook gevolgen heeft voor de pluriformiteit, vrijheid en diversiteit van de media; overwegende dat SLAPP's tegen waakhonden in de Unie ook kunnen worden aangespannen door spelers in derde landen en door hen aanhangig kunnen worden gemaakt bij rechtbanken in derde landen, en dat deze spelers ook kunnen dreigen dit te doen;

O. overwegende dat in de lidstaten steeds vaker gebruik wordt gemaakt van binnenlandse SLAPP's met als doel de vrijheid van meningsuiting en het recht op informatie te beknotten, waarbij SLAPP-slachtoffers worden afgeschrikt door ze psychologisch en financieel uit te putten en ze zo te dwingen hun verslaglegging over kwesties van openbaar belang te staken;

P. overwegende dat het ontbreken van specifieke SLAPP-wetgeving in alle lidstaten en de vaak dubbelzinnige en zeer algemene nationale lasterbepalingen in dit kader, evenals de hoge straffen, onder meer uit hoofde van het strafrecht, aanzienlijk bijdragen tot de stijging van het aantal rechtszaken op verkeerde gronden en de daaropvolgende intimidatie van hun doelwitten;

Q. overwegende dat de criminalisering van journalisten vanwege hun werk een buitengewoon ernstige kwestie is; overwegende dat laster in 23 lidstaten nog steeds een strafbaar feit is, ondanks de herhaaldelijke oproepen van organisaties als de VN, de Raad van Europa en de OVSE en prestigieuze ngo's als Index on Censorship, het Internationaal Persinstituut en het Comité voor de Bescherming van Journalisten om daar verandering in te brengen;

R. overwegende dat "soft law"-maatregelen een welkome aanvulling zijn op een wetgevingsvoorstel en de herziening van bepaalde onderdelen van het internationaal privaatrecht die momenteel van kracht zijn, maar dat zij op zichzelf geen volledige rechtsbescherming bieden;

S. overwegende dat het vergroten van het bewustzijn omtrent SLAPP's een cruciale rol speelt bij het onder de aandacht brengen van deze kwestie bij zowel het publiek als juridische beroepsbeoefenaren, in het bijzonder rechters en advocaten;

T. overwegende dat, wanneer SLAPP's worden aangespannen door ambtenaren, overheidsorganen of entiteiten die onder toezicht staan van de overheid, zoals staatsbedrijven, zij een instrument kunnen worden om politieke macht uit te oefenen en de schade voor slachtoffers nog groter kan zijn;

Effecten op de grondrechten en de rechtsstaat

1. beklemtoont dat SLAPP's vexatoir zijn, een rechtstreekse aanval op de uitoefening van de grondrechten en vrijheden vormen en ten doel hebben de verscheidenheid van kritische publieke ideeën en opinies te onderdrukken, onder meer door middel van journalistieke zelfcensuur; onderstreept dat grondrechten en democratie samenhangen met de handhaving van de rechtsstaat, en dat ondermijning van de mediavrijheid en van de democratische participatie van het publiek, waaronder de vrijheid van meningsuiting, van informatie, van vergadering en van vereniging, een bedreiging vormt voor de waarden van de Unie zoals die zijn neergelegd in artikel 2 VEU; is van mening dat SLAPP's met name zorgwekkend zijn wanneer zij direct of indirect worden gefinancierd uit overheidsbegrotingen en worden gecombineerd met andere directe en indirecte maatregelen van de overheid tegen onafhankelijke mediakanalen, onafhankelijke journalistiek en het maatschappelijk middenveld; is verheugd over het feit dat in het verslag van de Commissie over de rechtsstaat uit 2020 bij de beoordeling van de vrijheid en pluriformiteit van de media in de Unie ook wordt gekeken naar SLAPP's, en dat in dit verslag wordt gewezen op concrete maatregelen en optimale werkwijzen om deze tegen te gaan; dringt erop aan in toekomstige jaarverslagen een grondige evaluatie op te nemen van het rechtskader voor de media en onderzoeksjournalistiek in het bijzonder, en meer aandacht te besteden aan de uitdagingen waarmee journalisten en het maatschappelijk middenveld worden geconfronteerd en aan het potentiële afschrikkende effect van SLAPP's op deze spelers; beklemtoont dat SLAPP's een gevaar voor vrije en pluriforme media vormen; verzoekt de Commissie de komende jaren ook landspecifieke aanbevelingen uit te vaardigen en de vorderingen bij de uitvoering daarvan te beoordelen, onder meer met betrekking tot kwesties die verband houden met de mediavrijheid in de lidstaten;

2. uit zijn bezorgdheid over de krimpende ruimte voor maatschappelijke organisaties en de dreiging voor journalisten die communiceren over belangrijke kwesties van algemeen belang en die kritisch staan tegenover machtige leden van de samenleving, en over het toenemende gebruik van SLAPP's als manier om SLAPP-slachtoffers het zwijgen op te leggen en te intimideren; spoort de lidstaten ertoe aan om mediageletterdheid en kritisch denken op te nemen in de nationale leerplannen en om hierbij nauw samen te werken met journalisten, op alle niveaus van de samenleving, in het bijzonder als het gaat om jongeren en mensen die kwetsbaar zijn voor onjuiste informatie, desinformatie en manipulatie; is ingenomen met de invoering van nieuwe acties ter bevordering van de mediavrijheid, kwaliteitsjournalistiek en de mediageletterdheid in het kader van het sectoroverschrijdende onderdeel van het programma Creatief Europa;

3. wijst erop dat de verplichting van de lidstaten om de uitoefening van de rechten van vrijheid van meningsuiting, vreedzame vergadering en vereniging te bevorderen, ook een plicht inhoudt om een gunstig klimaat voor publieke participatie en publieke waakhonden te scheppen en in stand te houden; beklemtoont dat het voor alle spelers die deelnemen aan het publieke debat belangrijk is vrijelijk te kunnen handelen, zonder bang te hoeven zijn voor dreigementen, intimidatie of geweld; benadrukt dat de lidstaten ook het recht van journalisten om hun bronnen te beschermen moeten waarborgen;

Gevolgen voor de interne markt

4. beklemtoont dat publieke participatie ook een belangrijke rol speelt bij de goede werking van de interne markt en bij de handhaving van de wetgeving en het beleid van de Unie, aangezien inbreuken op het Unierecht, met inbegrip van schendingen van de grondrechten, corruptie en andere onrechtmatige praktijken die een bedreiging vormen voor de goede werking van de interne markt, vaak via publieke participatie aan het licht komen; onderstreept dat beschermende maatregelen tegen SLAPP's essentieel zijn om het hoofd te bieden aan de uit deze onrechtmatige praktijken voortvloeiende risico's voor de handhaving van de wetgeving en het beleid van de Unie;

5. beklemtoont dat het gebruik van SLAPP's een negatieve impact heeft op de uitoefening van de vrijheden van de interne markt door personen en organisaties die aan het publieke debat deelnemen en kwetsbaar zijn voor dergelijke vorderingen, aangezien zij er door het ongelijke niveau van bescherming tegen dit soort vorderingen binnen de lidstaten van kunnen worden weerhouden overal in de Unie vol vertrouwen actief te zijn; onderstreept voorts dat SLAPP's — of dreigingen daarmee — afbreuk doen aan de daadwerkelijke uitoefening van de vrijheid van vestiging en het vrije verkeer van diensten aangezien ze een afschrikkend effect hebben, met name op journalisten, die mogelijk zelfcensuur zullen toepassen in plaats van verslag uit te brengen over kwesties van openbaar belang in andere lidstaten, omdat ze anders het risico lopen dat een SLAPP tegen hen wordt aangespannen in een ander, onbekend rechtssysteem;

6. wijst erop dat de pluriformiteit en diversiteit van media gevaar lopen wanneer het bestaan van kleine media-aanbieders in het nauw komt doordat opzettelijk wordt gedreigd met onevenredige schadeclaims in het kader van "smaadtoerisme";

7. is in dit opzicht van mening dat bescherming tegen SLAPP's een aanzienlijke bijdrage zou leveren aan de goede werking van de interne markt door de handhaving van het Unierecht en de doeltreffende werking van nationale rechtssystemen en van de gemeenschappelijke ruimte voor justitiële samenwerking te garanderen;

Effecten op rechtssystemen

8. wijst erop dat SLAPP's niet alleen het recht van SLAPP-slachtoffers op daadwerkelijke toegang tot de rechter, en daardoor de rechtsstaat, ernstig ondermijnen, maar ook een vorm van misbruik zijn van de rechtssystemen en -kaders van de lidstaten, vooral doordat zij de lidstaten belemmeren in een geslaagde aanpak van de aanhoudende gemeenschappelijke uitdagingen die worden beschreven in het justitiescorebord, zoals de duur van de procedures en de kwaliteit van rechtssystemen, alsmede het beheer van de werkdruk en de achterstand bij de behandeling van rechtszaken; herinnert eraan dat binnen een goed functionerend en onafhankelijk rechtssysteem zonder onnodige vertraging uitspraken worden gedaan en de justitiële middelen zodanig worden beheerd dat de efficiëntie wordt geoptimaliseerd, en dat dit alleen mogelijk is wanneer rechters en rechterlijke instanties hun taken volledig onafhankelijk en onpartijdig uitvoeren en niet worden belast met de behandeling van ongegronde vorderingen die later worden afgewezen omdat ze op verkeerde gronden zijn ingesteld of geen rechtsgrond hebben; meent dat de vroegtijdige afwijzing van SLAPP's gebaseerd zou kunnen zijn op objectieve criteria, bijvoorbeeld het aantal en de aard van de door de eiser ingediende klachten of ingestelde beroepen, de keuze van het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt en van het recht dat op de zaak van toepassing is, of een duidelijke en bezwarende machtsongelijkheid tussen de eiser en de verweerder; benadrukt derhalve dat SLAPP's een ernstige belemmering vormen voor een doeltreffende toegang tot de rechter, en mogelijk ook afbreuk doen aan het recht op een eerlijk proces;

9. onderstreept dat de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht integraal deel uitmaakt van de rechterlijke besluitvorming, en een vereiste vormt op basis van het in artikel 19 VEU verankerde beginsel van daadwerkelijke rechtsbescherming; maakt zich zorgen over de pogingen van de regeringen van bepaalde lidstaten om de scheiding van de machten en de onafhankelijkheid van de rechterlijk macht te verzwakken en SLAPP's te gebruiken om critici het zwijgen op te leggen;

10. benadrukt dat de onafhankelijkheid, kwaliteit en efficiëntie van nationale rechtsstelsels van cruciaal belang zijn voor het waarborgen van doeltreffende rechtspraak; benadrukt dat de beschikbaarheid van rechtsbijstand en de hoogte van griffierechten van grote invloed kunnen zijn op de toegang tot de rechter; onderstreept dat het Handvest dezelfde rechtskracht heeft als de Verdragen; wijst erop dat het Handvest onder het toeziend oog van het Hof van Justitie van de Europese Unie door de rechterlijke instanties van de lidstaten uitsluitend wordt toegepast als het gaat om de uitvoering van rechtshandelingen van de Unie, maar dat het van belang is dat de in het Handvest verankerde rechten altijd in aanmerking worden genomen om een gemeenschappelijke juridische, justitiële en rechtsstatelijke cultuur te bevorderen;

Haatzaaiende uitlatingen

11. wijst erop dat haatzaaiende uitlatingen op internet en discriminatie in de media, zowel online als offline, evenals cybergeweld, de afgelopen jaren steeds vaker gericht zijn tegen journalisten, ngo's, academici, rechtenverdedigers en andere spelers uit het maatschappelijk middenveld, met inbegrip van verdedigers van de lhbtiq-rechten, gendergelijkheid, religie of

geloof, en aldus een bedreiging vormen voor de mediavrijheid, de vrijheid van meningsuiting, informatie en vergadering en de openbare veiligheid; herinnert eraan dat haatzaaiende uitlatingen op internet offlinegeweld kunnen aanwakkeren; herinnert eraan dat de gedragscode van de Commissie voor de bestrijding van illegale haatzaaiende uitlatingen op internet moet worden bevorderd; benadrukt dat vrouwelijke journalisten met dezelfde druk worden geconfronteerd als hun collega's in inhoudelijke kwesties, maar vaker slachtoffer worden van seksueel geweld en seksuele intimidatie;

12. benadrukt het belang van gemeenschappelijke Europese normen en een gecoördineerde aanpak met betrekking tot haatzaaiende uitlatingen, met name online;

De huidige situatie in de Unie

13. benadrukt dat SLAPP's vaak ongegrond, lichtzinnig of op overdreven en onterechte beweringen gebaseerd zijn, en dat zij niet worden aangespannen om een gunstige gerechtelijke uitspraak te verkrijgen, maar veeleer om de verweerders in diskrediet te brengen, te intimideren, te treiteren, uit te putten of onder psychologische of financiële druk te zetten, met het uiteindelijke doel hen te chanteren en tot zwijgen te dwingen via de gerechtelijke procedure zelf; beklemtoont dat met SLAPP's niet alleen financiële lasten zijn gemoeid, maar dat ze ook schadelijke psychologische consequenties hebben voor de verweerders en hun gezinsleden, een situatie die nog eens wordt verergerd door het feit dat gezinsleden na het overlijden van de verweerder in sommige gevallen opvolging moeten geven aan deze procedures op verkeerde gronden; wijst erop dat SLAPP's een sterk afschrikkend effect hebben en leiden tot zelfcensuur, waardoor de deelname aan het democratische leven wordt onderdrukt en ook anderen worden ontmoedigd om soortgelijke acties te ondernemen, deze beroepen uit te oefenen of aanverwante activiteiten te ontplooien;

14. wijst erop dat procesvoerders die hun toevlucht nemen tot SLAPP's, gebruik en misbruik maken van strafwetten inzake laster en civiele rechtszaken wegens smaad, de bescherming van reputatie of intellectuele-eigendomsrechten, zoals auteursrechten; merkt echter op dat ook een verscheidenheid aan andere instrumenten wordt misbruikt om publieke participatie te ontmoedigen, zoals arbeidssancties (ontslag), strafrechtelijke vervolging voor belastingfraude, fiscale controleprocedures en misbruik van de regels inzake gegevensbescherming;

15. betreurt dat journalisten het feit dat zij eenvoudigweg hun werk doen en optreden als waakhonden van onze democratie met de dood hebben moeten bekopen;

16. onderstreept dat een onevenwichtige machtsverhouding tussen de eiser en de verweerder, met name in termen van financiële middelen, en onvoorspelbaar hoge schadevergoedingseisen in zaken die bijvoorbeeld betrekking hebben op laster, gemeenschappelijke kenmerken van SLAPP's zijn;

17. benadrukt, met betrekking tot dit probleem, dat het in alle lidstaten ontbreekt aan wetgeving met minimumwaarborgen om te voorkomen dat mensen het doelwit worden van SLAPP's en om te verzekeren dat de grondrechten in de rechtsgebieden van alle lidstaten worden geëerbiedigd; onderstreept dat een onafhankelijke rechterlijke macht cruciaal is om te voorkomen dat regeringsleden, overheidsinstanties en openbare autoriteiten SLAPP's kunnen aanspannen tegen personen en organisaties die op rechtmatige wijze deelnemen aan het publieke debat; wijst er in dit verband op dat concrete maatregelen moeten worden getroffen om een veilig klimaat te scheppen en behouden voor journalisten en personen die werkzaam zijn in de mediabranche; verzoekt de lidstaten om pluriformiteit van de media te waarborgen en te zorgen voor transparantie van media-eigendom; dringt er bij de Commissie en de lidstaten op aan een ambitieus, degelijk en volledig rechtskader te ontwikkelen in de toekomstige wet inzake mediavrijheid; erkent dat de digitale omwenteling het medialandschap ingrijpend heeft veranderd; verzoekt alle lidstaten Richtlijn 2010/13/EU betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake het aanbieden van audiovisuele mediadiensten ("richtlijn audiovisuele mediadiensten") [27] zoals herzien in 2018, snel in al haar bepalingen ten uitvoer te leggen, is ingenomen met de oprichting van de Europese Groep van regulerende instanties voor audiovisuele mediadiensten (ERGA) en moedigt samenwerking binnen de interne markt aan tussen regelgevende instanties op audiovisueel gebied, en met andere regelgevende instanties die van belang zijn voor onlinenieuwsactiviteiten;

18. is zich ervan bewust dat slachtoffers of potentiële slachtoffers van SLAPP's momenteel alleen financiële en psychologische steun krijgen van collega's die in het verleden te maken hebben gehad met vergelijkbare rechtszaken of die bekend zijn met de aard en procedure van SLAPP's, om de tegen hen ingediende aanklacht te kunnen begrijpen en misschien zelfs aan te vechten; is echter van oordeel dat dergelijke steun, hoewel prijzenswaardig, onvoldoende is en dat er aanvullende maatregelen moeten worden getroffen;

---

[27] PB L 95 van 15.4.2010, blz. 1.

19. prijst het belangrijke en nuttige werk dat maatschappelijke organisaties verzetten om bewustzijn te kweken omtrent de schadelijke effecten van SLAPP's en de ondersteuning die zij bieden aan slachtoffers en potentiële doelwitten van SLAPP's;

20. is verontrust over het feit dat de COVID-19-pandemie gevolgen heeft gehad voor de hele mediasector, met name door een daling van de inkomsten en verslechterende werkomstandigheden van journalisten, waardoor zij kwetsbaarder kunnen worden voor SLAPP's; waarschuwt voor het feit dat overheden de coronacrisis gebruiken als excuus om beperkende maatregelen in te voeren die de vrijheid van meningsuiting inperken;

SLAPP's wereldwijd

21. betreurt het dat tot dusver geen enkele lidstaat gerichte wetgeving heeft aangenomen om bescherming te bieden tegen SLAPP's; merkt evenwel op dat de anti-SLAPP-wetgeving in enkele staten van de Verenigde Staten en Canada en in Australië bijzonder goed ontwikkeld is; spoort de Commissie ertoe aan een analyse te maken van optimale werkwijzen op het gebied van SLAPP-bestrijding die buiten de EU worden toegepast en die een waardevolle inspiratiebron kunnen vormen voor wetgevende en niet-wetgevende maatregelen van de Unie op dit gebied; onderstreept het belang van een gemeenschappelijke benadering van de Unie die gebaseerd is op de meest ambitieuze wetgeving en optimale werkwijzen die momenteel van toepassing zijn om het gebruik van SLAPP's in de Unie te ontmoedigen;

Behoefte aan wetgevingsmaatregelen

22. is het eens met een groot aantal maatschappelijke organisaties, academici, juristen en slachtoffers die erop wijzen dat er wetgevingsmaatregelen nodig zijn om het steeds groter wordende probleem van SLAPP's aan te pakken; dringt er dan ook met klem op aan dat de Brussel I- en Rome II-verordeningen worden gewijzigd om "smaadtoerisme" en "forumshopping" te voorkomen door te bepalen dat de bevoegde rechtbank en het toepasselijke recht in civielrechtelijke en strafrechtelijke rechtszaken betreffende laster, reputatieschade en de bescherming van de goede naam van een persoon in beginsel die moeten zijn van de gebruikelijke verblijfplaats van de verweerder; dringt met klem aan op de invoering van uniforme en voorspelbare regels voor de bepaling van het toepasselijk recht voor laster; verzoekt de Commissie met klem voorstellen in te dienen voor bindende Uniewetgeving voor gemeenschappelijke en doeltreffende waarborgen voor slachtoffers van SLAPP's in de Unie, onder meer in de vorm van een richtlijn tot vaststelling van minimumnormen voor de bescherming tegen SLAPP's, waarin de rechten en beginselen die zijn verankerd in het Handvest worden erkend; stelt dat SLAPP's zonder dergelijke wetgevingsmaatregelen een bedreiging zullen blijven vormen voor de democratie, de rechtsstaat en de fundamentele rechten van vrijheid van meningsuiting, vereniging, vreedzame vergadering en informatie in de Unie; vreest dat, indien de maatregelen alleen gericht zijn op lasterrechtszaken, er op initiatief van binnen of buiten de Unie gevestigde eisers nog steeds gebruik kan worden gemaakt van rechtszaken die gebaseerd zijn op andere civielrechtelijke aangelegenheden of strafrechtelijke procedures;

Rechtsgrondslag

23. bevestigt dat wetgevingsmaatregelen op Unieniveau kunnen worden gebaseerd op artikel 81 VWEU (voor grensoverschrijdende civiele rechtszaken) en artikel 82 VWEU (voor strafrechtelijke rechtszaken), en afzonderlijk op artikel 114 VWEU om de publieke participatie te beschermen, teneinde de goede werking van de interne markt te waarborgen door corruptie en andere verstoringen ervan aan het licht te brengen; betoogt dat deze laatste maatregel ook gericht zou kunnen zijn op SLAPP's, in de zin van rechtszaken die gebruikt worden voor andere doeleinden dan het oprecht doen gelden of uitoefenen van een recht, met het oog op het voorkomen van onderzoek naar en verslaglegging over inbreuken op het Unierecht, via een benadering die vergelijkbaar is met die welke heeft geleid tot de vaststelling van Richtlijn (EU) 2019/1937 (de "klokkenluidersrichtlijn"); is van mening dat op basis van de eerder genoemde rechtsgrondslagen zowel strafrechtelijke als civielrechtelijke SLAPP's kunnen worden aangepakt, zij het via verschillende wetgevingsinstrumenten; pleit voor doeltreffende waarborgen tegen SLAPP's in de hele Unie op basis van deze Commissievoorstellen, in combinatie met maatregelen door de lidstaten om ervoor te zorgen dat deze waarborgen ook van toepassing zijn op binnenlandse zaken;

Algemene beschermende regels en civiel recht

24. acht het van essentieel belang dat een wetgevingsmaatregel wordt aangenomen ter bescherming van de rol van SLAPP-slachtoffers bij het voorkomen, melden en aan de kaak stellen van inbreuken op het Unierecht en het waarborgen van de goede werking van de interne markt en de volledige eerbiediging van de grondrechten; dringt er bij de Commissie op aan een wetgevingsvoorstel in te dienen dat gemeenschappelijke waarborgen bevat voor personen die onderzoek doen naar en verslag uitbrengen over deze aangelegenheden van openbaar belang of ze op andere wijze aan het licht brengen;

25. dringt er bij de Commissie op aan een voorstel in te dienen voor een maatregel om SLAPP's aan te pakken, zoals regels voor de vroegtijdige afwijzing van SLAPP's en andere juridische procedures die tot doel hebben publieke participatie te voorkomen, met inbegrip van passende sancties zoals civielrechtelijke of administratieve sancties en de inachtneming van

verkeerde beweegredenen — zelfs als de rechtszaak of de actie niet wordt afgewezen — en de door het slachtoffer gemaakte kosten en geleden (economische, reputatie-, psychologische of andersoortige) schade; beklemtoont dat bij de modaliteiten om te verzoeken om vroegtijdige afwijzing rekening moet worden gehouden met de uitdagingen waarvoor SLAPP-slachtoffers zich gesteld zien, met name door de eiser te verplichten aan te tonen dat de procedure niet op verkeerde gronden wordt ingeleid, de juridische kosten van procedures op de eiser te verhalen en de verweerder juridische en financiële bijstand te bieden; spoort de lidstaten met klem aan dergelijke civiele procedurele waarborgen ook toe te passen op nationale en niet alleen op grensoverschrijdende SLAPP's; verzoekt de Commissie voorts bij de aankomende herziening van de Brussel I bis- en Rome II-verordeningen aandacht te besteden aan kwesties die aanleiding geven tot "forumshopping" en "smaadtoerisme", en daarbij ook rekening te houden met de werkzaamheden die zijn verricht tijdens de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht; verzoekt de Commissie ten slotte meer bewustzijn omtrent SLAPP's te kweken bij rechters en aanklagers in de EU, en hierin duidelijk te maken dat dergelijke rechtszaken vroegtijdig moeten worden afgewezen en dat de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens naar behoren moet worden toegepast;

26. herinnert eraan dat het beginsel van het gezag van gewijsde initiatiefnemers van SLAPP's verhindert andere procedures die verband houden met dezelfde feiten aan te spannen tegen dezelfde partijen; is van mening dat rechters bij de beoordeling van dossiers voor SLAPP's naar behoren rekening moeten houden met het feit dat een partij al eerder een SLAPP heeft aangespannen (ook als de feiten en partijen niet exact dezelfde maar vergelijkbaar zijn en/of verband met elkaar houden);

27. meent dat een herziening van de relevante regels in de Brussel I-verordening naar behoren vergezeld moet gaan van een gelijkwaardige herziening van het Verdrag van Lugano, zodat een samenhangende toepassing kan worden gewaarborgd van internationale bevoegdheidsregels bij civiele en commerciële aangelegenheden, buiten de Unie en in situaties waarbij Unieburgers zijn betrokken;

Strafrecht

28. dringt er bij de Commissie op aan iets te doen aan de ernstige situatie met betrekking tot SLAPP's die worden aangespannen in de vorm van strafrechtelijke procedures door een voorstel in te dienen met maatregelen die garanderen dat laster, smaad en eerroof, in de meeste lidstaten strafbare feiten, niet kunnen worden aangewend voor SLAPP's via openbare of particuliere vervolging; schaart zich achter de oproep van de Raad van Europa en de OVSE om laster te decriminaliseren; verzoekt de Commissie SLAPP's te interpreteren als rechtszaken die gebruikt worden voor andere doeleinden dan het oprecht doen gelden of uitoefenen van een recht; stelt vast dat verweerders vaak strafrechtelijk worden vervolgd terwijl zij tegelijkertijd worden vervolgd voor civielrechtelijke aansprakelijkheid die uit hetzelfde gedrag zou voortvloeien en verzoekt de Commissie een gemeenschappelijke minimumnorm voor procedurele waarborgen tegen dergelijke gecombineerde SLAPP's in te voeren;

29. wijst erop dat het beginsel van procedurele gelijkheid tussen de partijen in bestuurs-, civiel- en strafrechtelijke procedures inherent is aan en de kern vormt van het recht op een eerlijk proces uit hoofde van artikel 47 van het Handvest; uit zijn bezorgdheid dat de grote verschillen tussen partijen in SLAPP's qua macht en middelen de procedurele gelijkheid, en derhalve het recht op een eerlijk proces, ondermijnen;

Legitieme belangen van eisers

30. verklaart dat een eerlijk en tijdig proces en de evenwichtige bescherming van legitieme rechten uit hoofde van het Unierecht, zoals het recht van personen om hun reputatie te beschermen en de rechten waarnaar routinematig wordt verwezen in rechtszaken op verkeerde gronden, moeten worden gegarandeerd door de rechtbanken in de lidstaten en niet onder druk mogen komen te staan; onderstreept derhalve dat anti-SLAPP-maatregelen geen afbreuk mogen doen aan legitieme gerechtelijke procedures en het recht van eisers op toegang tot de rechter; is tegelijkertijd van mening dat alle misbruik van rechtssystemen en deze rechten op een manier die duidelijk indruist tegen de intentie die de wetgever had op het moment dat deze rechten aan natuurlijke of rechtspersonen werden toegekend om het recht op een eerlijk proces te waarborgen, moet worden voorkomen; meent dat er in dit verband niet alleen waarborgen nodig zijn om slachtoffers van SLAPP's te beschermen, maar ook om misbruik van dergelijke maatregelen tegen SLAPP's te voorkomen en te bestraffen, bijvoorbeeld wanneer autoritaire regimes anti-SLAPP-clausules inzetten om hun door de overheid georganiseerde ngo's te beschermen tegen legitieme lasterrechtszaken; merkt op dat het voorkomen van dergelijk misbruik eveneens noodzakelijk is voor een juiste en uniforme toepassing van het Unierecht, zodat de doeltreffendheid ervan kan worden gewaarborgd;

Potentiële "soft law"-maatregelen

31. onderstreept de urgente behoefte aan een robuust fonds om slachtoffers van SLAPP's en de organisaties die hen bijstaan te ondersteunen, waarbij de middelen rechtstreeks moeten worden gebruikt voor juridische kosten of de verlening van rechtsbijstand en psychologische ondersteuning; beklemtoont hoe belangrijk het is dat slachtoffers en potentiële slachtoffers van SLAPP's toegang hebben tot begrijpelijke en toegankelijke informatie over dit soort zaken, rechtsbijstand en ondersteuning, met inbegrip van psychologische ondersteuning voor slachtoffers en hun gezinsleden;

32. is van mening dat steun voor onafhankelijke organen die klachten kunnen horen, bijstand kunnen bieden aan potentiële slachtoffers van SLAPP's en rechters en advocaten adequaat kunnen opleiden, aanzienlijk zou bijdragen tot de ontwikkeling van kennis en capaciteiten met betrekking tot de detectie en aanpak van SLAPP's in de zin van rechtszaken die gebruikt worden voor andere doeleinden dan het oprecht doen gelden of uitoefenen van een recht, en het gevaar dat zij vormen;

33. is van mening dat het noodzakelijk is gegevens te verzamelen over SLAPP's en bewustzijn te kweken omtrent de aard en schadelijke effecten ervan;

34. is ingenomen met de aanbeveling van de Commissie over het waarborgen van de bescherming, de veiligheid en de weerbaarheid van journalisten en andere mediaprofessionals in de Europese Unie (C/2021/6650); wijst erop dat voor verslaglegging in risico- en conflictgebieden steeds meer gebruik wordt gemaakt van freelancers, met name jonge journalisten en werknemers uit de mediabranche die aan het begin van hun loopbaan staan; uit zijn bezorgdheid over de precaire arbeidsomstandigheden en steeds slechtere veiligheidsomstandigheden van freelancers die in hoogrisico- en conflictgebieden werken; verzoekt de lidstaten volledig uitvoering te geven aan de aanbeveling van de Raad van Europa over de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten en andere media-actoren;

Complementariteit met andere instrumenten en beleid

35. is van mening dat de nieuwe wetgevings- en niet-wetgevingsmaatregelen tegen SLAPP's een aanvulling moeten vormen op andere EU-instrumenten en -beleidsmaatregelen; is ingenomen met de EU-strategie voor de aanpak van georganiseerde criminaliteit 2021-2025 en pleit ervoor de inspanningen op dit gebied te intensiveren; merkt op dat wetgevings- en "soft law"-maatregelen niet doeltreffend kunnen zijn in lidstaten waar bezorgdheid bestaat omtrent de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht of de bestrijding van corruptie; herhaalt in dit opzicht dat er dringend een EU-mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en grondrechten nodig is, zoals voorgesteld door het Parlement;

36. wijst op het belang van Verordening (EU, Euratom) 2020/2092 betreffende een algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting, die sinds 1 januari 2021 wordt toegepast op alle vastleggings- en betalingskredieten; onderstreept dat de financiële belangen van de Unie moeten worden beschermd in overeenstemming met de waarden en toezeggingen van de Unie, en dat de Commissie het conditionaliteitsmechanisme moet toepassen wanneer lidstaten deze waarden niet beschermen; prijst in dit opzicht de belangrijke rol van onderzoeksjournalisten die misbruik van Uniemiddelen aan de kaak stellen en beklemtoont hoe belangrijk het is dat journalisten hun beroep kunnen uitoefenen zonder te worden gehinderd door SLAPP's;

37. beklemtoont dat maatregelen op Unieniveau ter bestrijding van SLAPP's een aanvulling moeten vormen en moeten aansluiten op andere beschikbare instrumenten, zoals het mechanisme voor de bescherming van democratie, de rechtsstaat en grondrechten, anticorruptiebeleid en de bestaande financiële programma's voor de ondersteuning van het maatschappelijk middenveld en rechtssystemen;

38. beklemtoont dat de strijd tegen corruptie cruciaal is om de democratie, grondrechten en de rechtsstaat te beschermen, aangezien corruptie — die diverse vormen kan aannemen — onze waarden en een juiste werking van staten ondermijnt en georganiseerde misdaad in de hand werkt;

39. verzoekt de Commissie in het kader van het jaarlijkse mechanisme inzake democratie, de rechtsstaat en grondrechten de periodieke, inclusieve en gestructureerde dialoog met nationale autoriteiten, ngo's, brancheverenigingen en andere belanghebbenden te versterken om journalisten en andere vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld die het risico lopen te worden geconfronteerd met SLAPP's, vervolging of intimidatie, te beschermen en te ondersteunen;

o

o o

40. verzoekt de Commissie met voorstellen te komen op basis van de bijlage bij deze resolutie;

41. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie.

Donderdag, 11 november 2021

BIJLAGE

1. Een pakket met zowel "soft law" als "hard law"

Wetgevingsmaatregelen — Het pakket voor de aanpak van SLAPP's, ***met inbegrip van mechanismen voor vroegtijdige afwijzing***, moet voorstellen omvatten:

— voor algemene regels om bescherming te bieden tegen SLAPP's, meer bepaald wetgeving met gemeenschappelijke minimumnormen voor ondersteunende en afschrikwekkende maatregelen ter bescherming tegen SLAPP's;

— die specifiek betrekking hebben op civielrechtelijke kwesties; die de lidstaten ook zouden moeten toepassen op binnenlandse SLAPP's, en internationaal privaatrecht, waaronder justitiële samenwerking en forumshopping;

— die in het bijzonder betrekking hebben op strafrechtelijke kwesties.

Niet-wetgevingsmaatregelen — Voorts moet dit pakket het volgende omvatten:

— adequate opleidingen voor rechters en juristen op het gebied van SLAPP's;

— evaluatie van de wisselwerking tussen verschillende terreinen van rechtspraak, zoals nationale mediawetten en constitutionele wetten in dit kader;

— een specifiek Uniefonds om steun te verstrekken aan slachtoffers van SLAPP's en hun familieleden, onder meer op het gebied van financiële hulp, rechtsbijstand en psychologische ondersteuning;

— steun voor onafhankelijke organen (zoals ombudspersonen) die klachten in behandeling kunnen nemen van personen tegen wie een SLAPP is aangespannen of dreigt te worden aangespannen, en deze personen en zelfreguleringsorganen in de media bijstand kunnen verlenen;

— een openbaar toegankelijk Unieregister met relevante vonnissen van rechtbanken;

— een "onestopshop" of steunpunt, dat ondersteund wordt door speciale nationale netwerken van gespecialiseerde advocaten, juristen en psychologen, waar slachtoffers van SLAPP's terechtkunnen en waar zij begeleiding en gemakkelijke toegang tot informatie over, en ondersteuning tegen SLAPP's kunnen krijgen, onder meer met betrekking tot "eerste hulp", rechtsbijstand, financiële en psychologische steun, ook via netwerken voor collegiale uitwisseling.

2. Algemene regels

Het wetgevingsvoorstel voor een algemene beschermende maatregel heeft het tweeledige doel om, in overeenstemming met de grondrechten en beginselen die met name in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie zijn neergelegd, bescherming te bieden aan personen die zaken van algemeen belang — met inbegrip van wanpraktijken die niet onrechtmatig lijken, maar het doel of de toepassing van het recht tenietdoen — onderzoeken, melden of anderszins onthullen, en om de behoorlijke werking van de interne markt te beschermen.

De wetgevingsmaatregel moet ook voorzien in:

(a) een duidelijke definitie van SLAPP's, met inbegrip van de definitie van publieke participatie in aangelegenheden van openbaar belang;

(b) regels voor vertrouwelijkheid van onderzoeken en verslagen, waaronder informatiebronnen;

(c) regels voor het verbod op vergelding en doeltreffende en afschrikwekkende sancties tegen SLAPP-procedures;

(d) regels ter voorkoming van misbruik van maatregelen die bescherming moeten bieden tegen SLAPP's;

(e) ondersteunende maatregelen, waaronder:

(i) doeltreffende bijstand, informatie, praktisch advies en praktische ondersteuning via een enkel steunpunt voor "eerste hulp" voor SLAPP-slachtoffers;

(ii) rechtsbijstand en financiële hulp;

(f) doeltreffende maatregelen voor bescherming tegen vergelding als gevolg van een ongelijke machtsverhouding tussen de partijen, die het mogelijk maken eventuele geleden schade te herstellen.

3. Civielrechtelijke procedure

Het wetgevingsvoorstel voor een maatregel met betrekking tot civielrechtelijke procedures bij SLAPP's, die de lidstaten ook zouden moeten toepassen op binnenlandse SLAPP's, moet bijdragen tot de justitiële samenwerking bij civielrechtelijke aangelegenheden door te voorzien in gemeenschappelijke regels voor SLAPP's die voortvloeien uit civielrechtelijke vorderingen, en de volgende bepalingen omvatten:

(a) dat de eiser in zaken met betrekking tot publieke participatie moet specificeren en onderbouwen dat de procedure niet op verkeerde gronden wordt ingeleid;

(b) dat rechtbanken rechtszaken op verkeerde gronden in het vroegst mogelijke stadium summier moeten afwijzen, ofwel ambtshalve ofwel op verzoek van de verweerder op grond van zijn of haar recht om een verzoek tot vroegtijdige afwijzing in te dienen;

(c) dat rechtbanken in elke definitieve uitspraak rekening moeten houden met het element misbruik;

(d) dat derde partijen kunnen interveniëren en de rechten en plichten van de verweerder kunnen overnemen, overeenkomstig het nationale procesrecht;

(e) dat rechtbanken het algemeen belang en het evenwicht tussen de financiële middelen van de partijen in acht moeten nemen bij de beoordeling van kosten en de toekenning van schadevergoeding;

(f) manieren om slachtoffers te beschermen tegen SLAPP's die buiten de Unie worden aangespannen;

(g) het recht op volledige kostenveroordeling;

(h) het recht op vergoeding van materiële en immateriële schade, met inbegrip van geleden economische, reputatie-, psychologische of andere schade;

(i) regels ter voorkoming van verder misbruik van het procesrecht door een partij die al een SLAPP heeft aangespannen met betrekking tot dezelfde feiten, met name door deze omstandigheid in ogenschouw te nemen bij de beoordeling van een nieuw dossier.

In het voorstel van de Commissie moet, met het oog op rechtszekerheid en voorspelbaarheid en naar aanleiding van de evaluatie van de instrumenten van het internationaal privaatrecht, het volgende worden vastgesteld:

(a) een herschikking van de Brussel I-verordening met een expliciete regel dat in het geval van smaad of andere vorderingen op grond van burgerlijk en handelsrecht die een SLAPP kunnen vormen, de gebruikelijke verblijfplaats van de verweerder het enige forum moet zijn, naar behoren rekening houdende met gevallen waarin de slachtoffers van laster particulieren zijn;

(b) dat het toepasselijke recht het recht is van de plaats waarop een publicatie is gericht of, indien die plaats niet kan worden vastgesteld, de plaats van redactionele controle of relevante activiteit met betrekking tot de inspraak van het publiek.

4. Strafrechtelijke procedure

In het wetgevingsvoorstel met betrekking tot de strafrechtelijke aspecten van SLAPP's moet:

(a) worden vermeld dat waar laster, smaad en eerroof een strafbaar feit is, zij niet mogen worden aangewend voor SLAPP's, in het bijzonder in het kader van particuliere strafvervolging;

(b) een deel worden opgenomen met specifieke bepalingen om de rechten van personen te waarborgen zodat vervolging niet kan worden gebruikt om SLAPP-slachtoffers het zwijgen op te leggen;

(c) wederzijdse erkenning van vonnissen en rechterlijke beslissingen en politiële en justitiële samenwerking in strafzaken worden vergemakkelijkt;

(d) een gemeenschappelijke minimumnorm worden vastgesteld voor procedurele waarborgen ter bescherming van verweerders in SLAPP's die gebaseerd zijn op een combinatie van strafvervolging en civielrechtelijke aansprakelijkheidsvorderingen waartoe hetzelfde gedrag aanleiding zou hebben gegeven.

Deze maatregelen moeten een aanvulling vormen op de huidige activiteiten van de Commissie, reeds aangenomen wetgeving en toekomstige initiatieven.